



SİVİL TOPLUM İZLİYOR

Kasım 2021

“Cumhurbaşkanlığı İnsan Hakları Eylem Planı’nı izleme ve değerlendirme raporu”

Neyi izliyoruz?

Cumhurbaşkanının imzasıyla yayınlanan **İnsan Hakları Eylem Planı (İHEP)**, 11’inci Kalkınma Planı ile Yargı Reformu Strateji Belgesi temelindeki reform iradesinin devamı olarak tanıtıldı. Eylem Planıyla; detaylı bir mevzuat taramasıyla, hak ve özgürlüklerin genişletilmesinin yanısıra kamu hizmetlerinin erişilebilir, hesap verilebilir, eşit, şeffaf ve adil bir şekilde sunulmasına ilişkin standartların yükseltilmesinin hedeflendiği ileri sürülüyor. Bu rapor, İHEP ile ortaya konan iddialar ve alınan mesafenin ölçümü ve tartışılması amacıyla her ay takipçileri ile paylaşılacak.

Nasıl izliyoruz?

Aylık raporumuz “Sivil Toplum İzliyor”; İHEP ile ortaya konan 9 amaç ve 11 ilkenin yanı sıra 393 faaliyetten hayata geçirilenlerin aylık dökümünü yaparak, atılan adımların eylem planıyla hedeflenen amaçlara uygunluğunu ve yeterliliğini tartışmayı amaçlıyor. Raporumuzda sivil toplumun yayınladığı aylık raporlar ve ülke gerçekleri ve kamu idaresinin iddiaları karşılaştırılacak. Adalet Bakanlığı ve ilgili dairelerinin yanısıra İçişleri Bakanlığı verileri yayınlandığı takdirde raporumuzda yer bulacak. İHEP metninde ifade edilen ilkelerden de biri olan “şeffaflık ve hesap verebilirlik” ölçütlerinin Türkiye devlet idaresinde karşılık bulmadığı bir gerçektir. Hak savunucularının, basın kurum ve çalışanlarının karşı karşıya oldukları güçlüklerin sivil toplum raporlarına yansayan rakamların “kesinliğini” etkilediği de unutulmamalıdır. Tam da bu nedenle atıf yapılan rakamların başında “en az” kelimesini sıklıkla kullanmak zorunda kaldık.

Devletin dediği...

Yeni yargı paketi kapsamında Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı yönetmeliğinde 51 değişiklik [yapıldı](#).

İnsan Hakları Eylem Planı Takip Kurulu 5. Toplantısı yapıldı.

Adalet Bakanlığı ile Ankara Üniversitesi (AÜ) arasında İnsan Hakları Eylem Planı (İHEP) çerçevesinde "İnsan Hakları Sertifika Programları" düzenlenmesine dair işbirliği protokolü imzalandı.

5. Yargı paketi TBMM genel kurulunda kabul edildi. Paket kapsamında icra ve iflas kanununda yeni düzenlemelere gidildi. "Alışılmışlığın dışında çevrenin yadırgayacağı şekilde konuşma ve organlarının hareketini kontrol zorluğu çekmek gibi engeli bulunmamak" şartı hakim ve savcı adaylığı kriterlerinden [kaldırıldı](#).

İHEP'te yer alan "İhtisas Mahkemelerinin Güçlendirilmesi" başlıklı hedefler kapsamında 6 yeni ihtisas mahkemesi belirlenerek tüketici, ticaret ve idari para cezası davalarına bakacak mahkemeler de kararlaştırıldı. Çocuk mahkemesi olmayan illerde çocuk davalarına bakacak mahkemeler de [belirlendi](#).

Adalete erişimin kolaylaştırılması kapsamında avukatlık hizmetlerinden alınan %18 KDV, 14 Aralık itibarı ile %8'e [indirilecek...](#)

Ulusal Yargı Bilişim Sistemi (UYAP) vatandaş ve avukat portalında adalet hizmetlerinin daha etkin, hızlı ve güvenilir ortamda yürütülmesini sağlamak amacıyla kısmi düzenlemeler yapıldı...

Sivil toplumun gördüğü

1. AMAÇ- Daha güçlü bir insan hakları koruma sistemi

Durum: Sivil toplum, muhalefet ve hak savunucularına yönelik baskılar artarak sürüyor.

Eski istihbaratçı Mehmet Eymür'ün işkence ve faili meçhul cinayetlere ilişkin itiraflarını soruşturacak bir savcı halen [çıkmadı](#). Eymür'ün "basındaki MİTçiler" çıkışı da havada kalan tartışmalardan biri olarak kaldı!

2. AMAÇ- Yargı bağımsızlığı ve adil yargılanma ve adil yargılanma hakkının güçlendirilmesi

Durum: Öngörülemez ve keyfi yargılamalar hukukun değil üstünlerin hukukun yürürlükte olduğunu kanıtlıyor.

Erdoğan'ın evini fotoğrafladıkları iddiasıyla "casusluk" suçlamasıyla tutuklanan İsraili Natalie ve Mordi Oknin çifti, İsrail devletinin devreye girmesi ve iktidar yetkilileri ile görüşmelerinin ardından serbest bırakıldı. Çift, İsraili yetkililer eşliğinde özel bir uçakla ülkelerine hareket etti.

3. AMAÇ- Hukuki öngörülebilirlik ve şeffaflık

Durum: Gazeteciler yargılanıyor, basın kuruluşları üzerindeki hukuki ve ekonomik baskı ve keyfiyet güç kazanıyor.

Uluslararası Demokrasi ve Seçim Destek Enstitüsü'nün [2021 Küresel Demokrasi Raporu](#)'nda; Türkiye, Nikaragua, Sırbistan, Polonya ve Brezilya ile birlikte son 10 yılda demokrasisi en çok gerileyen ülkeler arasında yer aldı. Bu ülkelerin demokraside çöküşün başlangıcında olarak nitelendiği raporda, Türkiye hibrit/melez rejim olarak tanımlandı.

Danıştay 10. Dairesi, toplumsal olaylarında cep telefonu ile video çekilmesinin engellenmesine dair Emniyet Genel Müdürlüğü'nün genelgesini oybirliğiyle durdurdu. Kararda; genelgenin haberleşme ve basın hürriyetini kısıtladığı vurgulanarak, temel hak ve hürriyetlerin sadece kanunla sınırlandırılacağı belirtildi.

Olağanüstü Hal Komisyonu, "Barış İçin Akademisyenler" bildirisine imza atan ve kanun hükmünde kararnamele üniversitelerinden ihraç edilen akademisyenlerle ilgili ret kararı vermeye devam ediyor. OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu, KHK ile ihraç edilen 37 akademisyenin daha işe iade başvurusunu reddetti.

4. AMAÇ- İfade Özgürlüğü ve Din Özgürlüklerinin Korunması ve Geliştirilmesi

Durum: Toplantı gösteri ve yürüyüşü hakkı fiilen askıya alındı.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü kapsamında binlerce kadın ülkenin dört bir yanında sokaklara çıktı. İstanbul'da Tünel Meydanı'nda toplanan kadınların Taksim Meydanı'na yürüme girişimlerine polis müdahale etti. Antakya'da da kadına şiddete karşı yürümek isteyen kadınlara izin verilmedi. Kadınlar, polis tarafından darp edildi. Van'da 5 yıldır süren eylem ve etkinlik yasağı, Van Kadın Platformu'nun yürüyüşüne engel olamadı.

Van'da Olağanüstü Hal döneminden bu yana kesintisiz bir şekilde bin 815 gündür süren eylem ve etkinlik yasağına karşı 36 kurum ortak bir bildiri yayınladı. 21 Kasım itibarıyla 5. yılını dolduracak olan ve valilik tarafından keyfi olarak devam ettirilen yasağın "demokrasiyi tedricen tahrip etmenin yollarından biri olduğunu" belirten kurumlar, hukuka ve kanunlara aykırı yasağa derhal son verilmesini istedi; "Bahse konu yasaklarla kolektif olarak mücadele edilecektir" dedi.

5. AMAÇ- Kişi özgürlüğü ve güvenliğinin güçlendirilmesi

Durum: Erdoğan'a devlet büyüklerine ve bürokratlarına hakaret(!) ettiği suçlamasıyla yüzlerce kişi yargılanıyor.

Anayasa Mahkemesi'nin "hak ihlali" kararlarına rağmen TBMM OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu'nun göreve iade başvurularının reddedilmesinin Meclis Genel Kurulu'nda görüşüldüğü oturumda konuşan AKP Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya, "AYM kararları, memur ve idare hukuku açısından bir sonuç doğurmaz" [dedi!](#)

6. AMAÇ- Kişinin maddi ve manevi bütünlüğü ile özel hayatının güvence altına alınması

Durum: LGBTİ+ bireylere yönelik sistematik devlet şiddeti artıyor.

Gezi direnişinde gözaltına alınan ve aralarında mimar Mücella Yapıcı'nın da bulunduğu Taksim Dayanışması grubu mensuplarını taciz eden, çıplak arama dayatan ve "işkence yapmak" suçlamasıyla yargılanan polislerden Songül Ekim Kılıç hakkında, davanın ilk duruşmasında yakalama kararı [çıkarıldı](#). Dava kapsamında 2'si kadın 3 polis hakkında 'işkence ve eziyet' suçundan hapis cezası isteniyor.

"Dur" ihtarına uymadığı iddiasıyla Suriyeli 18 yaşındaki Ali El Hemdan'ı katleden polis Fatih Karaca'nın duruşması Adana'da görüldü. Dava savcısı, polisin müebbet hapsini istedi. Hemdan ailesinin avukatı Tugay Bek, soruşturma kapsamında kolluğun ve diğer kamu görevlilerinin delilleri karartma girişiminde bulduklarını söyledi. Bek duruşmada, 2007-2020 yılları arası 403 kişinin polisin dur ihtarına uymadığı gerekçesi ile öldürüldüğünü de hatırlattı.

7. AMAÇ- Mülkiyet hakkının daha etkin korunması

Durum: Şirkete, belediyeye, üniversiteye kayyım atanması günlük devlet pratiği haline geldi.

8. AMAÇ- Kırılğan kesimlerin korunması ve toplumsal refahın güçlendirilmesi

Durum: Türkiye, ilk imzacısı olduğu İstanbul Sözleşmesinden Cumhurbaşkanı kararı ile ayrıldı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan bir kez daha İstanbul Sözleşmesi'ni hedef aldı. Gündemi değerlendirdiği konuşmasında sarf ettiği "her kim bu ülkede bir kez daha İstanbul Sözleşmesi ile başlayan bir cümle kurarsa, ona en başta ve en çok kendi adlarını sapkın ideolojik ajandaları uğruna istismar ettiği için kadınlarımız tepki göstermeli" sözlerine 8 baro ortak açıklamayla tepki [gösterdi](#).

Bianet'in yerel ve ulusal gazetelerden, haber sitelerinden ve ajanslardan derlediği haberlere göre; erkekler Ekim'de en az 22 kadını öldürdü, en az 53 kadına şiddet uyguladı, 9 kadına tecavüz etti. [Detaylar...](#)

Girişimimiz ile birlikte 23 kuruluşun daha imzacı olduğu, "Çocukların tutuklu yargılanmalarına son verilsin" isimli ortak çağrı metni yayınlandı. 31 Ekim 2021 itibariyle Türkiye hapishanelerinde 1.347 tutuklu çocuk bulunuyor. 566 hükümlü çocuğun ise cezaları, COVID-19 izniyle hapishane dışında infaz ediliyor. Tutuklu çocuklar, çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumlarında ya da yetişkin kapalı ceza infaz kurumlarının çocuk koğuşlarında tutulmaya devam ediliyor.

Danıştay 10. Dairesi'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararına karşı yapılan yürütmenin durdurulması talebini reddetmesinin ardından, Danıştay'ın en üst karar organı İdari Dava Daireleri Kurulu da red kararına yapılan itirazı reddetti.

9. AMAÇ- İnsan Hakları konusunda idari ve toplumsal farkındalık

Durum: İnternet yasakları kamu kurumları ve yöneticilerinin ve iktidar ortağı parti yöneticileri ve ileri gelenlerinin başvurularıyla Sulh Ceza Hakimliklerinin kopyala yapıştır kararlarıyla en geniş anlamıyla uygulanıyor.